

Nejstarší městská kniha je z roku 1414

Velká Bíteš si letos připomene šestisté výročí své nejpřednější městské archiválie, připravena je například beseda a publikace

Velká Bíteš – Mezi šedesáti běžnými metry archiválií fondu Archivu města Velká Bíteš ve státním okresním archivu se nachází vcelku nenápadná kniha. Její nenápadný zjev je ovšem v kontrastu s jejím tradičním chápáním jako nejpřednější městské archiválie z roku 1414. Purkmistr Vajcák a sedm přísedících rozhodlo v roce 1414 v pátek 19. října o založení městské knihy, a to „pro věčnou budoucí paměť, aby se do ní zapisovaly všechny věci našeho města, dědičné nebo jinak dobré, jak nebo kde budou položeny“.

Podnětem jim bylo udělení plného městského práva vrchností Lackem z Kravař v roce 1408, potvrzené o dva roky později markrabětem Joštem. Úmysl představitelů města podpořila jak samotná vrchnost, tak bítešský dědičný rychtář Mikš Volf i celá obec. Založením městské knihy byl pověřen podle očekávání městský písař Petr Haiden. Ten se chopil úkolu vskutku zodpovědně. Po úvodním zápise popsal město z majetkoprávního hlediska. Vyhotoval tak soupisy domovních parcel tří částí Velké Bíteše, totiž takzvaného města, Psí ulice a Lánic, dále polností, masných krámů, též popisy hranic bítešského území. Nakonec přidal zápisy týkající se sirotčích a zádušních peněz.

V čase založení městské knihy byla Velká Bíteš při-

OBÁLKA NOVÉ PUBLIKACE

bližně 850 obyvateli a 150 domů již plně konstituované poddanské město s nejvyšší možnou mírou svobody v rámci svého statusu.

Disponovala v rámci brněnského právního okruhu soudním právem, dále právem várečným, trhem týdenním i výročním. Město bylo chráněno lehčím dřevozemním opevněním. Dominantou byl dosud neopevněný pozdně románský kostel s věží. Na náměstí se nacházelo dvanáct masných krámů a pranýř.

Další zápisy v knize přibývaly ve větší míře po deset let, poté se do ní zapisovalo jen občasně, zpravidla v obdobích rozvoje města. Kniha nabyla na důležitosti ve druhé polovině 17. století, kdy město bylo nuceno hájit své výsady. Tato skutečnost se odrazila i v

množství nových zápisů. Poslední zápisy vznikly ve druhé polovině 19. století v době nového uspořádání městského archivu. Obsah knihy byl poté přibližně veřejnosti učitelem Janem Tirayem v roce 1882 v publikaci Dějiny města Velké Bíteše a podrobněji v roce 1908 v časopise Moravského zemského muzea.

Inu, nelze se ubránit údivu na tím, že tato kniha přečkala celých šest set let a zim, požáry, války, nespočet přenašení, listování a dotyků. Přesto se dnes těší dobré kondici díky jejím restauracím v 70. letech 20. století a stále archivní péči. Hodnota nejstarší městské knihy Velké Bíteše je z hlediska poznání historie města nevyčísitelná. Zároveň představuje první dochovaný písemný dokument vyhotovený zdejšími městskými úřady pro vlastní potřebu se záměrem nadčasového doplňování.

I proto si město letos připomene její účtyhodné šestisté výročí založení, a to s vědomím, že záměr někdejší městské rady i celé obce na založení knihy „pro věčnou budoucí paměť“ je stále živý.

V Městském muzeu ve Velké Bíteši proběhne v pátek 5. září 2014 beseda s názvem Velkobítešská městská kniha z roku 1414 – historické souvislosti vzniku, obsahu i tradice, za účasti historika a archiváře Martina Štindla a historika Tomáše Borovského z Masarykovy univerzity.

Zároveň Klub kultury města Velké Bíteše vydá publikaci Jana Zduby s titulem Město Velká Bíteš v roce 1414 (obálka viz foto).

Jan Zduba

Socha svatého Jana Nepomuckého ve Velké Bíteši stojí již tři sta let

Velká Bíteš – Uprostřed velkobítešského náměstí se tyčí socha svatého Jana Nepomuckého, patrona Česka, Bavorska, loďařů, vorařů, mlynářů, duchovních, ctí a zpovědního tajemství, a také proti vodnatosti. Letos se tento svědek barokního času dožil kulatého výročí tří stovek let.

Důvody vedoucí ke vzniku sochy nepochybně souvisely s budováním kultu Jana Nepomuckého, který žil přibližně v letech 1340–1393. V barokní době byl uctíván jako mučedník zpovědního tajemství, povýšený na zemského patrona a ochránce.

Snaha o jeho kanonizaci započala v souvislosti s vydáním jeho latinského životopisu od jezuitu Bohuslava Balbína z roku 1680. K jeho kultu se bítešští radní přihlásili již v roce 1704, kdy porídili obraz s jeho zpodobněním a zavěsili jej na radnici. O deset let později bylo rozhodnuto o konání procesí na jeho počest.

Vznik sochy

Procesí vycházející z kostela potřebovaly mít svůj důstojný cíl. Tím bylo vyhlédnuto nejprezentativnější místo ve Velké Bíteši, totiž náměstí. Dnes neznámý sochař proto zhotovil sochu budoucího světce.

Použil na ni vápenec z okolí Brna a na podstavec z červeného pískovce, vytěžený v Boskovické brázdě, vytesal latinské zvolání, v překladu znamenající: „Ve svatosti své poskytnut od Boha pomoc existujícím a budoucím Bítešským“.

Následujícího roku 1715, kdy byl zahájen pražským arcibiskupem beatifikační proces Jana Nepomuka, vedl

VÝROČÍ SOCHY. Socha svatého Jana Nepomuckého ve Velké Bíteši stojí již tři sta let. Zhotovena byla v roce 1714 dnes již neznámým sochařem. V rámci rekonstrukce náměstí bylo upraveno i okolí sochy. Památka nyní čeká na očistění a konzervování, které by ji pomohlo zachovat příštím generacím. Foto: archiv Jana Zduby

16. května snad první procesí administrátor Jan Hos. V dalších letech se konávaly pobožnosti zřejmě jen v kostele.

Velká slavnost se udála v roce 1721, kdy byla sloužena první svatá mše ke cti a chvále Jana Nepomuckého, kterého papež vzápětí 31. května prohlásil za blahoslaveného, a administrátor vedl procesí za vyzvánění zvonů k soše na náměstí.

Od té doby se procesí konávala pravidelně. V roce 1724 doprovázeli procesí trubáci a muzikanti, v roce 1727

za zvuku zvonů mládenci nesli obraz světce. Pravděpodobně velkolepé procesí se ve Velké Bíteši událo v roce 1729 poté, co byl Jan Nepomucký 19. března prohlášen svatým.

Další život

Ve svých 85 letech, roku 1799, socha doznala změny. Byla vyvážena o dva hranolovité podstavce z mrákotinské žuly. Další úpravy se dočkala na sklonku 19. století, kdy byly okolo ní vysazeny čtyři lípy. Tyto stromy však během několika desetiletí sochu zcela zakryly, načež byly v polovině 20. století skáceny.

V roce 1933 byla socha opravena brněnským sochařem E. Krivánkem. Opravená socha však nevydržela dlouho, neboť byla v květnu 1945 v důsledku bombardování částečně poškozena. Přišla tehdy o své doplňky a kovový plot. Opravena byla opět v roce 1951, přičemž byl restaurován latinský nápis na podstavci a částečně kamenné stupně. Roku 1958 se socha dostala pod ochranu památkové struktury na kašnách a celým veřejným prostranstvím náměstí.

Ke svému letošnímu kulatému výročí socha svatého Jana Nepomuckého ve Velké Bíteši obdržela dárek, a sice novou úpravu svého bezprostředního okolí v rámci rekonstrukce náměstí. Tímto se ocitla v důstojnějším prostředí a je lépe zapojena do života města.

Výzvou zatím zůstává její očistění a konzervování, které by umožnilo zachovat symbol barokního duchovního a zemského kultu v dobrém stavu příštím generacím.

Jan Zduba

Tradiční Bítešské hody

10. září až 17. září 2014

HLAVNÍ HODOVÝ PROGRAM

PÁTEK 12. ZÁŘÍ

17.00 hod. **KŘEŠT HVĚZDY** zpěváka **ROMANA HORKÉHO**, kmotrem hvězdy bude **ILONA CSÁKOVÁ**, následovat bude koncert skupiny **KAMELOT** a host **ADAM KUKAČKA** na Masarykově náměstí na hlavním pódiu pod májí. Moderuje **MARTIN HRDINKA**.

18.30 hod. Show **NOTY Z FILMŮ** – hity z populárních zahraničních i českých filmů (účinkují: **ROMAN VOJTEK, ŠÁRKA MARKOVÁ, JAN URBAN, HYNEK SVRČEK, KATEŘINA NOVÁKOVÁ, GABRIELA URBÁNKOVÁ** a další) na hlavním pódiu pod májí

20.00 hod. Koncert **ABBA STARS** na hlavním pódiu pod májí

21.00 hod. Koncert **80's FACTORY** na hlavním pódiu pod májí

19.00 hod. Posezení u cimbálu s cimbálovou muzikou **STANISLAVA GABRIELA** ve sklípku „**NA PĚTCE**“

SOBOTA 13. ZÁŘÍ

13.30 hod. **SETKÁNÍ NA PODHORÁCKU – XII. ročník folklorního festivalu**
Přehlídka souborů a krojovaných skupin z Podhorácka, sousedních regionů a hostů na hlavním pódiu pod májí. V programu vystoupí Národopisný soubor Bítešan z Velké Bíteše, Stárci z Ostrovačic, folklorní soubor Horácký Medřičan, národopisný soubor Ferdinanda Volka z Tuřan, folklorní skupina žen z Březníka, folklorní soubor Džbánec a Džbánček z Martínkova, folklorní soubor Lučina z Brna a folklorní soubor Vargovčan z partnerského města Hanušovce nad Toplou.

Součást festivalu:
19.00 – 21.00 hod. Vystoupení dechové hudby **DOUBRAVĚNKA** na hlavním pódiu pod májí
21.00 – 23.00 hod. Vystoupení dechové hudby **BOBRŮVANKA** na hlavním pódiu pod májí
19.00 – 24.00 hod. Cimbálová muzika **ŠPUNT** ve sklípku „**NA PĚTCE**“
19.00 – 24.00 hod. Cimbálová muzika **ŠMYTEC** ve sklípku „**U HASIČŮ NA SEDMIČCE**“

15.00 hod. **BÍTEŠ HLEDÁ BORCE** – sedm sportovních soutěží pro děti od 5 do 14 let rozhodne, kdo je bítešským borcem. Soutěžní odpoledne proběhne na farní zahradě, Kostelní 71.

16.00 hod. Posezení s country skupinou **NACONOTY** před Kulturním domem, Vlčkovská 482

18.30 hod. Koncert „**GUITARRA CANTANTE**“ – **DUO SIEMPRE NUEVO** s mezzosopranistkou **BARBOROU POLÁŠKOVOU** na nádvoří Základní umělecké školy, Hrnčířská 117

NEDĚLE 14. ZÁŘÍ

8.00 – 9.00 hod. **SLAVNOSTNÍ BOHOSLUŽBA** v kostele sv. Jana Křtitele za účasti krojované chasy

9.00 – 11.00 hod. **STÁRCI ZVOU STÁRKY** za doprovodu dechové hudby **GALÁNÍ**

9.30 – 11.30 hod. Vystoupení dechové hudby **HORANKA** na hlavním pódiu pod májí

12.00 – 12.15 hod. **KOLEČKO PRO CHASU** na hlavním pódiu pod májí

13.30 hod. **KROJOVANÝ PRŮVOD MĚSTEM** od Kulturního domu na Masarykovo náměstí. Hodového průvodu se bude účastnit i skupina historického šermu **TARANIS**.

13.30 hod. **BÍTEŠANÉ POD HODOVÝ MÁJÓ** – taneční a písňový program národopisného souboru **BÍTEŠAN**

15.00 hod. **TRADIČNÍ HODOVÝ PROGRAM** krojované chasy s rychtářem a právem – předání dožínkového věnce od hlavního stárka a stárky, Moravská a česká beseda, písař a paragrafy, sólo pro rychtáře a rychtářku, zavádění. Hraje dechová hudba **LIDUŠKA** na hlavním pódiu pod májí

16.00 – 16.45 hod. Vystoupení skupiny historického šermu **TARANIS** za „**STAROU POŠTOU**“, Masarykovo náměstí 88

16.00 – 20.00 hod. Posezení u cimbálu s cimbálovou muzikou **JAROSLAVA ČECHA** ve sklípku „**NA PĚTCE**“

16.00 – 20.00 hod. Cimbálová muzika **PŮČEK** ve sklípku „**U HASIČŮ NA SEDMIČCE**“

16.00 hod. **LOSOVÁNÍ HODOVÉ TOMBOLY** – Masarykovo náměstí 5

Informační centrum a Klub kultury Velká Bíteš

HITRÁDIO VYSOČINA 94,3 FM

ZDÁRSKÝ deník 5+2 dny regionální týdeník

ATIKA REALIZACE STAVĚB

EURO tisk

Velká Bíteš: jednička a pohostinství

SOS

LABARA

U RAUSA

DIOS

SLÁMA

www.mazos.cz

Jirí Slabý

www.praha.cz

www.praha.cz

www.praha.cz

www.praha.cz

www.praha.cz

www.praha.cz

www.praha.cz

www.praha.cz